

Araştırma

2023; 32(2): 207-213

SAĞLIK BAKIM HİZMETLERİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN ATILGANLIK VE MUTLULUK DÜZEYLERİ
ASSERTIVENESS AND HAPPINESS LEVELS OF HEALTH CARE SERVICES DEPARTMENT STUDENTS

Kamile ÖNER¹, Birgül ÖZKAN²

¹Çankırı Karatekin Üniversitesi, Eldivan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Evde Hasta Bakımı Programı, Çankırı
²Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Ankara

ÖZ

Bu çalışma bir üniversitenin Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü'nde eğitim alan evde hasta bakımı ve yaşlı bakımı programı öğrencilerinde atılganlık ve mutluluk düzeyini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma kapsamına 95 öğrenci alınmıştır. Veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Rathus Atılganlık Envanteri ve Mutluluk Ölçeği kullanılmıştır. Normal dağılımlı verilerin değerlendirilmesinde ortalama, standart sapma, yüzde, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon istatistik tekniklerinden yararlanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin %62.1 ile 59'u kadın, %78.9 ile 75'i 18-20 yaşındadır. Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü öğrencilerinin atılganlık düzeylerinin orta düzeyde (117.25±48.66) ve mutluluk düzeylerinin ise ortalamasının 21.89±6.44 şeklinde olduğu görülmektedir. Araştırmamız da öğrencilerin atılganlık düzeyleri ile mutluluk düzeyleri arasında orta düzeyde anlamlı pozitif bir ilişki bulunmuştur (r=0.456**, n=95, p<0.01). Öğrencilerin; atılganlık düzeyleri ile yaşamdan zevk alma değişkeni arasında; mutluluk düzeyleri ile ise aile ilişkisi, yaşamdan zevk alma ve akademik başarıları arasında anlamlı bir fark saptanmıştır (p<0.05). Bu konuda yeni ve kapsamlı çalışmalara ihtiyaç vardır.

ABSTRACT

This study was conducted in order to determine the level of assertiveness and happiness in the home patient care and elderly care program students who are educated in the Health Services Department of a university. Ninety-five students were included in the research. Personal Information Form, Rathus Assertiveness Inventory and Happiness Scale were used as data collection tools. In the evaluation of normally distributed data, mean, standard deviation, percentage, one-way analysis of variance (ANOVA) and Pearson Product of Moments Correlation statistical techniques were used. 62.1% of the students participating in the study are female, and 75%-78.9% are 18-20 years old. It is seen that the assertiveness levels of Department of Health Care Services students are at a medium level (117.25 ± 48.66) and the average level of happiness is 21.89 ± 6.44. In our study, a moderately significant positive correlation was found between students' assertiveness levels and their happiness levels (r=0.456**, n=95, p<0.01). Students; between the levels of assertiveness and the pleasure of life variable; On the otherhand, a significant relationship was found between happiness levels and family relationship, enjoyment of life and academic achievement (p<0.05). New and comprehensive studies are needed on this subject.

Anahtar kelimeler: Atılganlık, mutluluk, üniversite öğrencisi

Keywords: Assertiveness, happiness, university student,

Makale Geliş Tarihi : 22.04.2021
Makale Kabul Tarihi: 28.01.2023

Sorumlu Yazar: Öğr. Gör. Kamile ÖNER, Çankırı Karatekin Üniversitesi, Eldivan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Evde Hasta Bakımı Programı, Çankırı, kamileoner@karatekin.edu.tr, 0000-0002-8595-1432
Doç. Dr. Birgül ÖZKAN, ozkanbirgul7@gmail.com, 0000-0002-1271-8007

GİRİŞ

Atılganlık, dolaysız yollardan faydalanılarak kurulan dürüstçe, etkileyici, açık ve etkili iletişim becerilerini kapsamakta ve ilişki düzeyinde tüm insanların eşit derecede önemli olduğunu destekleyen kişiler arası bir davranış olarak tanımlanmaktadır (1,2). Atılganlık davranışının en önemli özelliği öz saygıdır. Öz saygı, bireyin duygu, düşünce ve gerekli ihtiyaçlarını görmezden gelmeden vurgulaması ile ilgilidir. İkincisi ise başkalarına saygı olup başkalarına saygı, bireyin duygu, düşünce ve ihtiyaçlarının başkalarının haklarını ihlal etmeden, görüşlerini saygı çerçevesinde ifade etmesidir. Bireyin olumlu veya olumsuz duygu, düşünce ve ihtiyaçlarının olup olmadığını ifade etmesi atılganlık davranışının dışı vuruşunun göstergesidir (akt.3). Bireyin kendini doğru ifade edebilmesi hem kendi hem de etrafındakilerin haklarına saygı duyarak etkileşim kurabilmesi; mutlu ve huzurlu toplum oluşturulabilmesine katkı sağlamaktadır (4). Bireyin mutlu olması; sağlıklı olma, profesyonel hayatta kendini geliştirme ve insanlığa yardım etmek için önemli bir gerekliliktir. Mutlu insanın, kendisi ve başkaları hakkında genellikle iyi duygulara sahip olduğu ve bu nedenle kendine ve başkalarına karşı genellikle dürüst oldukları, ilgili amaç yaşadıkları ve güçlüklerle karşı daha etkili baş edebildikleri bilinmektedir (5, 6).

Bireylerin, sağlıklı ilişki kurmada ve geliştirmede uygun duygu ve davranış gösterebilmeleri oldukça önemli olup duygu ve düşüncelerini etkin ve yapıcı bir şekilde karşısındakine iletebilmesi atılgan bir davranışın göstergesidir (7,8). Yapılan çalışmalar atılganlık özelliklerine sahip olmayan bireylerin gereksinimlerini tam karşılayamadığı, kendilerini ifade etmede güçlük yaşadıkları ve kolay iletişim sağlayamadıklarından dolayı daha stresli ve endişeli oldukları görülmüştür (4,8,9). Bu bağlamda atılganlık olma durumu bir kişilik özelliği olmayıp kişilerarası iletişimde önemli ve temel bir beceridir. Özellikle beceri düzeyi yüksek bireylerin iletişimlerinin daha güçlü olacağı ifade edilmektedir. İnsanlar atılgan davranış yerine pasif bir davranış şekli ya da saldırgan bir davranış şeklinde de kendilerini ifade ettikleri davranışlarda bulunmaktadır. Bu davranışların mutsuzluğu da beraberinde getirmesi olası bir durumdur. Mutluluk bireylerin pozitif duygu durumlarını yansıtan bir kavram olup insanın hayatında ulaşmak istenen en önemli duygu olarak nitelendirilmektedir(10-13).

Ön lisans ve lisans alanlarında sağlık alanında eğitim alan öğrencilerin eğitimlerinin zor ve stresli bir süreç olduğu ve bu süreçte öğrencilerin özgüveninin yüksek olmasının gerektiği ve öğrencilerin kendilerini anlatabilmeleri, etkili iletişim sağlayabilmeleri, kararlarını savunabilme gibi pek çok beceriye sahip olmaları beklenmektedir (8). Bu nedenle sağlık bölümlerine eğitimlerine devam eden öğrencilerin atılganlık ve mutluluk düzeylerinin belirlenmesi, hasta ve hasta yakınları ile iyi iletişim kurabilmeleri, yaratıcı olabilmeleri ve hastaya bütüncül bir bakım sağlayabilmeleri açısından önemlidir. Özellikle sağlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin atılganlık davranış becerilerine sahip olmaları önemli olup öğrencilere kişisel ve mesleki hayatlarında destek olacağı öngörülmektedir. Bu çalışma, sağlık bakım hizmetleri bölümünde okuyan öğrencilerinin atılganlık ve mutluluk düzeyleri arasında ilişkiyi incelemek amacıyla yapılmıştır. Özellikle atılganlık ve mutlulukla ilgili etkili olan faktörler araştırılmış olup sağlık öğrencileri arasın-

da atılganlığı ve mutluluğu teşvik etmek için stratejiler oluşturulması önerilmektedir. Araştırmanın bu açıdan literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu çalışma Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü öğrencilerinde atılganlık ve mutluluk düzeyini belirlemek amacıyla yapılmış tanımlayıcı kesitsel tasarımda bir araştırmadır.

Araştırma Soruları

1. Sağlık bakım hizmetleri bölümünde eğitime devam eden öğrencilerin atılganlık ve mutluluk düzeyleri belirlenen değişkenlere (cinsiyet, yaş, aile ilişkisi... vb) göre farklılık göstermekte midir?
2. Sağlık bakım hizmetleri bölümünde eğitime devam eden öğrencilerin atılganlık ve mutluluk düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

Örneklem

Bu araştırma kurum adı etik kurulda belirtilen bir üniversitede 2019-2020 bahar döneminde okuyan ve çalışmaya katılmayı kabul eden toplam 95 Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü (Evde Hasta Bakımı Programı ve Yaşlı Bakımı Programı) öğrencileri ile gerçekleştirilmiş olup evrenin tamamına ulaşılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada Kişisel Bilgi Formu, Rathus Atılganlık Envanteri ve Mutluluk Ölçeği kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Öğrencilerin cinsiyetini, yaşını, aile ilişkisini, anne-baba tutumlarını, anne-baba eğitim durumlarını, aile gelir düzeylerini, yakın arkadaş varlığını, yaşamdan zevk alma durumunu, akademik başarısını ve son bir yılda kendisine zarar verme düşüncesini sorgulayan 12 sorudan oluşmaktadır.

Rathus Atılganlık Envanteri

Rathus tarafından 1973 yılında Rathus Atılganlık Envanteri (RAE) geliştirilmiştir. 30 maddeden oluşmaktadır. Ülkemizde ölçeğin, geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Voltan (1980) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin puanlaması, her maddeye 1 ile 6 arasında puan verilme olup ölçekte olumlu ve olumsuz ifadeler yer almaktadır. Ölçekten 30 ile 180 arasında puan alınmaktadır. 30-80 puan çekingenlik, 80-130 puan orta ve 130-180 puan atılganlık şeklinde adlandırılmıştır. Envanterin alfa tutarlılık katsayısını $r=0.70$ olarak ve test-tekrar test güvenilirliğini $r=0.92$ olarak bulmuştur (14). Bu çalışma da Cronbach alfa katsayısı 0.825 bulunmuştur.

Mutluluk Ölçeği

Ölçek 6 maddeden oluşan tek boyutlu bir yapıya sahiptir. Ölçekte 1- Bana Hiç Uygun Değil, 2-Bana Uygun Değil, 3-Bana Biraz Uygun, 4-Bana Oldukça Uygun ve 5-Bana Tamamen Uygun şeklinde puanlamalarla ifadelendirilmiştir. Ölçeğin Cronbach alfa değeri 0.83 olarak hesaplanmış olup maddelerin faktör yükleri 0.59 ile 0.78 arasındadır. Ölçekte ters madde bulunmamaktadır (15,16). Bu çalışma da Cronbach alfa katsayısı 0.876 bulunmuştur.

İstatistiksel Analizler

Verilerin çözümlenmesinde SPSS 23 (Statistical Package for Social Sciences) paket programı kullanılmıştır. Araştırma da ortalama, standart sapma, yüzde, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu istatistik teknikleri kullanılmıştır. Bu çalışmada Kurtosis ve Skewness değerleri -1.5

ile+1.5 aralığında olması nedeniyle normal dağılıma uygun olduğu (17) ve bu nedenle parametrik istatistiksel yöntemlerin kullanılmasına karar verilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma da kullanılan veri toplama aracının bilimsel yayın etiği kurallarına uygunluğu Çankırı Karatekin Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından incelenmiş kurulun 14.07.2020 tarih ve 17 nolu toplantı kararıyla etik yönden uygun olduğu belirtilmiştir. Araştırmaya öğrenciler gönüllü olarak katılmış olup onamları alınmıştır.

BULGULAR

Araştırma bulgularına bakıldığında da, %62.1 i kadın, %78.9'u 18-20 yaşında, %84.2'sinin aile ilişkileri iyi, %69.5'inin anne tutumları koruyucu, %60'ının baba tutumları koruyucu, %49.5'inin annelerinin eğitimleri

okuryazar veya ilkökul mezunu, %41'inin babalarının eğitimleri okuryazar veya ilkökul mezunu, %86.3'ünün aile gelir düzeyleri orta, %88.4'ünün yakın arkadaşı var, %72.6'sinin yaşamdan zevk aldığı, %44.2'sinin akademik olarak kendilerini başarılı hissettikleri ve %87.4'ünün son bir yıl içerisinde kendisine zarar verme düşüncesinin olmadığı saptanmıştır (Tablo I).

Tablo II de öğrencilerin bazı değişkenlere göre atılganlık ve mutluluk ölçeği puan ortalamalarının karşılaştırmasına bakıldığında; yaş değişkeni ile öğrencilerin atılganlık ve mutluluk puan ortalamalarında anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0.05$). Cinsiyet değişkeni ile atılganlık ve mutluluk düzeyleri arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0.05$). Öğrencilerin mutluluk düzeyleri ile aile ilişkileri arasında anlamlı bir farka rastlanırken ($p<0.05$), öğrencilerin atılganlık düzeyleri ile aile ilişkileri arasında anlamlı bir farka rastlanılmama-

Tablo I. Öğrencilerin Seçilmiş Bazı Değişkenlere Göre Dağılımı (n=95)

Değişkenler	N	%
Cinsiyet		
Kadın	59	62.1
Erkek	36	37.9
Yaş		
18-20	75	78.9
21-23	17	17.9
24-26	2	2.1
27 ve üzeri	1	1.1
Aile ile ilişki durumu		
Orta	18	15.8
İyi	80	84.2
Ailenin kendisine karşı tutumu		
İlgisiz	1	1.1
Otoriter	12	12.6
Koruyucu	66	69.5
Demokratik	16	16.8
Babanın kendisine karşı tutumu		
İlgisiz	4	4.2
Otoriter	18	18.9
Koruyucu	57	60.0
Demokratik	16	16.9
Annenin eğitim durumu		
Okuma yazma bilmiyor	13	13.7
Okur yazar veya ilkökul	47	49.5
Ortaokul	18	18.9
Lise	13	13.7
Üniversite	4	4.2
Babanın eğitim durumu		
Okur yazar veya ilkökul	39	41.0
Ortaokul	22	23.2
Lise	28	29.5
Üniversite	6	6.3
Ailenin gelir düzeyi		
Düşük	7	7.4
Orta	82	86.3
Yüksek	6	6.3
Yakın arkadaşın var olma durumu		
Evet	84	88.4
Hayır	11	11.6
Yaşamdan zevk alma durumu		
Alıyorum	69	72.6
Almıyorum	26	27.4
Akademik başarısı		
Kötü	7	7.4
Orta	39	41.0
İyi	42	44.2
Çok iyi	7	7.4
Son bir yıl içerisinde kendisine zarar verme düşüncesi durumu		
Evet	12	12.6
Hayır	83	87.4

miştir (p>0.05). Ayrıca öğrenciler aile ilişkilerini sadece iyi (%84.2) ve orta (%15.8) olarak değerlendirirken kötü (%0) olarak hiç değerlendirmemişlerdir.

Öğrencilerin atılganlık düzeyleri ile yaşamdan zevk almaları arasında anlamlı bir fark saptanırken (p<0.05), öğrencilerin mutluluk düzeyleri ile yaşamdan zevk almaları arasında da anlamlı bir fark rastlanılmaktadır (p<0.001).

Öğrencilerin mutluluk düzeyleri ile akademik başarıları arasında anlamlı bir fark saptanmışken (p<0.05), öğrencilerin atılganlık düzeyleri ile akademik başarıları arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır (p>0.05). Yakın arkadaş varlığı ile atılganlık ve mutluluk düzeyleri arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır. Son bir yılda kendine zarar verme düşüncesi olan öğrencilerin atılganlık ve mutluluk düzeyleri arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır (p>0.05).

Tablo III'de Öğrencilerin Mutluluk Ölçeği puan ortalamasının 21.89 olduğu bulunmuştur. Bu seçenekler arasında öğrencilerin mutluluk düzeyleri açısından en fazla dikkat ettikleri konunun 'Küçük şeyler bile beni mutlu etmeye yeter' olduğu ve puan düzeyi olarak (3.87±1.28) aldıkları saptanırken en az dikkat ettikleri konunun ise 'Çoğu zaman canlı/enerjik hissedirim' olduğu ve puan düzeyi olarak (3.41±1.14) aldıkları görülmektedir.

Rathus Atılganlık Envanteri puanları ortalama 117.25±48.66 olup, genel olarak öğrenciler orta düzeyde yer almaktadır. Ölçekte yer alan seçenekler arasında

öğrencileri atılganlık düzeyleri açısından en fazla dikkat ettikleri konunun 'Duygularımı ifade ederken açık ve samimiyimdir' olduğu ve puan düzeyi olarak (4.85±1.41) aldıkları ve en az dikkat ettiği konunun ise 'Başkalarının beni kırdığını fark ettiğim halde onları incitmeye dikkat ederim' olduğu ve puan düzeyi olarak (2.76±1.69) aldıkları görülmektedir.

'Rathus Atılganlık Ölçeği' toplam puanları ile 'Mutluluk Ölçeği' toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı orta düzeyde pozitif bir ilişki bulunmuştur (r=0.456**, n=95, p<0.01). Bu bulgular, atılganlığın mutluluk düzeyinde önemli bir faktör olduğunu bize düşündürmektedir (Tablo IV).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Çalışmamızın genel olarak sonuçları incelendiğinde, ilk olarak öğrencilerin atılganlık ve mutluluk düzeylerinin yaş değişkeni açısından karşılaştırması verilmektedir. Buna göre erkeklerin atılganlık ve mutluluk düzeyleri arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır (p>0.05). Fakat ortalamalara bakıldığında yaş arttıkça öğrencilerin hem atılganlık hem de mutluluk düzeyleri artmaktadır. Literatüre bakıldığında bazı araştırmalarda yaş değişkeni ile atılganlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki saptanmışken (18,19), bazı araştırmalar da ise bizim bulgumuzdaki gibi yaşın atılganlık puanları üzerinde etkisi olmadığını belirtmektedir (20-22).

Eskin (2003)'in yaptığı çalışmasında, yaş arttıkça daha

Tablo II. Öğrencilerin Bazı Değişiklerine Göre Atılganlık ve Mutluluk Ölçeği Puan Ortalamalarının Karşılaştırması (n=95)

Özellikler	Atılganlık Ölçeği		Test sonucu		Mutluluk Ölçeği		Test sonucu	
	X±SS		F	p	X±SS	F	p	
Yaş								
18-20	3.88 ±0.55				3.61 ±0.84			
21-23	3.95 ±0.59	1.003	0.395		3.64 ±0.78	1.429	0.239	
24-26	4.27 ±0.05				4.50 ±0.00			
27 yaş ve üzeri	4.67±0.00				4.83±0.00			
Cinsiyet								
Kadın	3.86 ±0.48	1.062	0.305		3.57 ±0.81	1.485	0.226	
Erkek	3.98 ±0.65				3.78 ±0.87			
Aile ilişkisi durumu								
Kötü	0±0				0±0			
Orta	3.79 ±0.50	0.829	0.365		3.18 ± 0.62	5.979	0.016	
İyi	3.93 ±0.56				3.74± 0.84			
Yaşamdan zevk alma durumu								
Alıyorum	3.98 ±0.57	5.034	0.027		3.91 ± 0.79	33.207	0.000	
Almıyorum	3.71 ±0.47				3.96 ± 0.47			
Akademik başarısı								
Kötü	3.70 ±0.53				3.00 ± 0.79			
Orta	3.81 ±0.40	1.771	0.158		3.63 ±0.84	2.847	0.042	
İyi	3.98 ±0.60				3.67 ±0.75			
Çok iyi	4.24±0.89				4.26 ± 1			
Yakın arkadaşın var olma durumu								
Evet	3.92 ±0.57	0.175	0.676		3.69 ±0.87	0.436	0.511	
Hayır	3.84 ±0.46				3.67 ±0.83			

Tablo III. Öğrencilerin Mutluluk Ölçeği Puan Ortalamaları (n=95)

Mutluluk Ölçeği	X±SS
Günlük yaşamımda genellikle neşeliyimdir.	3.85±0.89
Hayatta mutlu hissettiğim anlar çoğunluktadır.	3.47±1.07
Yaşamımda keyif aldığım birçok şey vardır.	3.58 ±1.05
Çoğu zaman canlı/enerjik hissedirim.	3.41±1.14
Küçük şeyler bile beni mutlu etmeye yeter.	3.87±1.28
Hayatımdaki eksiklere rağmen neşeli olabilirim.	3.71±1.00
TOPLAM	21.89± 6.44

Tablo IV. Öğrencilerin Atılganlık ve Mutluluk Puan Ortalamaları Arasındaki İlişki(n=95)

		Rathus Atılganlık Ölçeği	Mutluluk Ölçeği
Rathus Atılganlık Ölçeği	r		0.456**
	p		0.000
Mutluluk Ölçeği	r	0.456**	
	p	0.000	

atılganlığın arttığını belirtmiştir. Yaş ilerledikçe artan atılganlık düzeyi bulgumuzla da örtüşmektedir (23). Literatüre bakıldığında yaş değişkeni ile mutluluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunurken (24,25) bazı çalışmalarda bizim bulgumuzdaki gibi anlamlı farklılık bulunamamıştır (26). Ayrıca Garaigordobil (2015) ve Vera ve ark. (2012)'nin yaptıkları çalışmalarında yaş değişkeninin artmasıyla düşük mutluluk seviyelerini öngördüklerini bildirmişlerdir (27,28). Bizim araştırma bulgumuzda ise yaş arttıkça mutluluk düzeylerinin arttığı sonucuna varılmıştır.

Öğrencilerin cinsiyet değişkeni ile atılganlık ve mutluluk düzeyleri arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır ($p>0.05$). Fakat ortalamalara bakıldığında erkeklerin kadınlara göre daha atılgan ve mutlu oldukları saptanmıştır. Literatüre bakıldığında bazı araştırmalarda cinsiyet değişkeni ile atılganlık arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır (18), bazı araştırmalar da ise bizim bulgumuzda olduğu gibi cinsiyet değişkeni ile atılganlık arasında bir ilişkiye rastlanmamıştır (19,21,22,27,29-31). Ergenler ve yetişkinlerle yapılan çalışmaların çoğunda çalışmamızla benzer şekilde cinsiyet değişkeni ile mutluluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (28,32,33), fakat bazı çalışmalar da cinsiyet değişkeni ile mutluluk düzeyleri arasında anlamlı farklılık mevcuttur (25,26). Literatüre bakıldığında çalışma bulgumuzla benzer şekilde erkeklerin mutluluk puanları kadınlara göre daha yüksek (26,5) olan çalışmalara rastlanırken bazı çalışmalarda ise kadınların mutluluktan daha yüksek puanlar almasıyla cinsiyetler arasında önemli farklılıklar saptanmıştır (34).

Öğrencilerin aile ilişkileri ile mutluluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığa rastlanırken ($p<0.05$) ve atılganlık düzeyleri arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır ($p>0.05$). Ayrıca öğrenciler aile ilişkilerini sadece iyi (% 84.2) ve orta (%15.8) olarak değerlendirirken kötü (% 0) olarak hiç değerlendirmemişlerdir.

Öğrencilerin akademik başarıları ile mutluluk düzeyleri arasında anlamlı bir fark saptanırken ($p<0.05$), akademik başarıları ile atılganlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0.05$). Fakat akademik olarak kendini kötüden çok iyiye doğru değerlendiren öğrencilerin akademik başarıları arttıkça atılganlık ve mutluluk düzeylerinin arttığı saptanmıştır. Literatüre bakıldığında Küçükkaragöz ve ark. (2013)'nin yaptıkları çalışmalarında bulgumuzla benzer bir şekilde atılganlık ile başarı algısı arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır (21).

Öğrencilerin yakın arkadaş varlığı ile atılganlık ve mutluluk düzeyleri arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0.05$). Ortalamalara bakıldığında yakın arkadaşına sahip olan öğrencilerin daha atılgan ve mutlu oldukları saptanmıştır. Eskin (2003)'in yaptığı çalışmada atılgan olan bireylerin daha fazla arkadaşına ve sosyal desteğe sahip olduklarını belirtmiştir (23).

Mutluluk Ölçeği'nde yer alan seçenekler arasında öğrencilerin mutluluk düzeyleri açısından en fazla dikkat ettikleri konunun '*Küçük şeyler bile beni mutlu etmeye yeter*' olduğu ve puan düzeyi olarak (3.87 ± 1.28) aldıkları ve en az dikkat ettiği konunun ise '*Çoğu zaman canlı/enerjik hissedirim*' olduğu ve puan düzeyi olarak (3.41 ± 1.14) aldıkları görülmektedir. Bu durumda öğrencilerin yaşamın içindeki çok küçük şeylerden bile mutlu ve neşeli olmayı başarabildikleri fakat ailelerinden uzak üniversite ortamında bulunma ya da akademik rekabetin içinde olma onların canlı/enerjik hislerini azalttığı sonucunun çıkmasına neden olabileceğini bize düşündürmektedir.

Rathus Atılganlık Envanteri puanları ortalaması 117.25 ± 48.66 olup, genel olarak öğrenciler orta veya orta atılganlık düzeyinde yer almaktadır. Literatüre bakıldığında bazı araştırmalar bizim bulgumuzla benzerlik gösteren çalışmalar mevcuttur (19,35). Rathus Atılganlık Ölçeği'nde yer alan seçenekler arasında öğrencilerin atılganlık düzeyleri açısından en fazla dikkat ettikleri konunun '*Duygularımı ifade ederken açık ve samimiyimdir*' olduğu ve puan düzeyi olarak (4.85 ± 1.41) aldıkları ve en az dikkat ettiği konunun ise '*Başkalarının beni kırdığını fark ettiğim halde onları incitmeye dikkat ederim*' olduğu ve puan düzeyi olarak (2.76 ± 1.69) aldıkları görülmektedir.

Rathus Atılganlık Ölçeği' toplam puanları ile 'Mutluluk Ölçeği' toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı orta düzeyde pozitif bir ilişki bulunmuştur ($r=0.456^{**}$, $n=95$, $p<0.01$). Bu bulgu, atılganlığın mutluluk düzeyinde önemli bir faktör olduğunu bize düşündürmektedir. Kısacası öğrencilerin atılganlık düzeyleri arttıkça mutluluk düzeyleri artmaktadır. Ayan (2020) çalışmasında olumlu duygular geliştirme düzeyinin atılgan davranışını artırdığını bulmuştur. Başka bir ifadeyle, olumlu duygular geliştirme düzeyinin artmasının atılgan davranışını arttırdığını söylemiştir (10).

Öğrencilerin yaşamdan zevk alma ve atılganlık düzeyleri arasında fark saptanmışken, yaş, cinsiyet, aile ilişkisi, anne-baba tutumu ve anne-baba eğitim durumu, gelir düzeyi, akademik başarı, yakın arkadaş varlığı ve son bir yıl içinde kendine zarar verme düşüncesi ile atılganlık düzeyleri arasında bir fark saptanmamıştır. Fakat akademik olarak kendini kötüden çok iyiye doğru değerlendiren öğrencilerin akademik başarıları arttıkça atılganlık ve mutluluk düzeylerinin arttığı saptanmıştır. Literatüre bakıldığında öğrencilerde ve yetişkinlerde yapılan bazı çalışmalarda atılganlık düzeyi ile aile geliri arasında anlamlı ilişki saptanmıştır (18,19,31,36) ve bu bulgular bizim bulgumuzla örtüşmemektedir. Öğrencilerin aile ilişkisi, yaşamdan zevk alma ve akademik başarıları ile mutluluk düzeyleri arasında bir fark saptanmışken, yaş, cinsiyet, anne-baba tutumu ve anne-baba eğitim durumu, gelir düzeyi, yakın arkadaş varlığı ve son bir yıl içinde kendine zarar verme düşüncesi ile mutluluk düzeyle-

ri arasında bir fark saptanmamıştır. Fakat ortalamalara bakıldığında son bir yılda kendine zarar verme düşüncesi olmayan öğrencilerin daha atılgan ve mutlu oldukları saptanmıştır.

Sonuç olarak; öğrencilerin atılganlık düzeyleri ile mutluluk düzeyleri arasında orta düzeyde anlamlı pozitif bir ilişki bulunmuştur ($r=0.456^{**}$, $n=95$, $p<0.01$). Bu bulgular, atılganlığın mutlulukta ya da mutluluğun atılganlıkta önemli bir faktör olduğunu bize düşündürmektedir. Öğrencilerin atılganlık düzeyleri arttıkça mutluluk düzeyleri artmaktadır. Rathus Atılganlık Envanteri puanları ortalama 117.25 ± 48.66 olup, genel olarak öğrenciler orta düzeyde yer almaktadır. Mutluluk Ölçeği puanları ortalama 21.89 ± 6.44 düzeyde yer almaktadır.

Araştırmada öğrencilerin yaşamdan zevk alma ve atılganlık düzeyleri arasında bir fark saptanmışken, yaş, cinsiyet, aile ilişkisi, anne-baba tutumu ve anne-baba eğitim durumu, gelir düzeyi, akademik başarı, yakın arkadaş varlığı ve son bir yıl içinde kendine zarar verme düşüncesi ile atılganlık düzeyleri arasında bir fark saptanmamıştır.

Araştırma da öğrencilerin aile ilişkisi, yaşamdan zevk alma ve akademik başarıları ile mutluluk düzeyleri arasında bir fark saptanmışken, yaş, cinsiyet, anne-baba tutumu ve anne-baba eğitim durumu, gelir düzeyi, yakın arkadaş varlığı ve son bir yıl içinde kendine zarar verme düşüncesi ile mutluluk düzeyleri arasında bir fark saptanmamıştır.

Literatüre bakıldığında yapılan benzer çalışmaların çoğu tıp ve hemşirelik/ebelik öğrencilerine yöneliktir fakat sağlık alanında çalışan birçok meslek dalı daha bulunmaktadır. Çalışmamızın bu konuda literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Atılganlık ve mutlulukla ilgili faktörler araştırılarak sağlık öğrencileri arasında atılganlığı ve mutluluğu teşvik etmek için stratejiler oluşturulmalıdır. Kendini iyi ifade edebilen atılgan yetişkinler olmalarına katkı sağlanmalıdır. Bu konu da programlardaki derslere ek olarak iletişimi, kişisel ilişkileri, öz saygıyı, mutluluğu ve atılganlığı geliştirmeye yönelik etkileşimli dersler planlanabilir. Bu konuda yeni ve kapsamlı çalışmalara ihtiyaç vardır.

Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

KAYNAKLAR

1. Bostan G, Kılıçgil E. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu olan ve olmayan Ankara Üniversitesi öğrencilerinin saldırganlık boyutları. Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Spor Bilimleri Dergisi 2008; 2(3):19-27.
2. Warland J, McKellar L, Diaz M. Assertiveness training for under graduate midwifery students. Nurse Education in Practice 2014;14(6):752-756.
3. Jung JM. The effect of an assertiveness training program for adolescents in residential care in South Korea. Asia Pacific Journal of Social Work and Development 2014; 24(4):285-299.
4. Öksüz Y. Duyguların açılması eğitiminin üniversite öğrencilerinin atılganlık düzeylerine etkisi. Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi 2004; 5 (2):147-156.
5. Kamthan S, Sharma S, Bansal R et al. Happiness

among second year MBBS students and its correlates using Oxford happiness questionnaire. Journal of Oral Biology and Craniofacial Research 2019; 9(2):190-192.

6. Bahrami S, Rajaepour S, Rizi HA et al. The relation ship between students' study habits, happiness and depression. Iran J Nurs Midwifery Research 2011;16(3):217-221.
7. Ekinci M, Şahin Altun Ö, Can, G. Hemşirelik öğrencilerinin stresle başa çıkma tarzları ve atılganlık düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Psikiyatri Hemşireliği Dergisi 2013; 4(2):67-74.
8. Dinçer F, Öztunç G. Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin benlik saygısı ve atılganlık düzeyleri. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi 2009; 16(2):22-33.
9. Uzuntarla Y, Cihangiroğlu N, Ceyhan S, Uğrak U. Üniversite Öğrencilerinin Atılganlık Düzeylerinin Analizi. TAF Preventive Medicine Bulletin 2016; 15 (2):98-104.
10. Ayan A. Mutluluk düzeyinin atılganlık ve genel ete teleme davranışı üzerine etkisi. Journal of Humanities and Tourism Research 2020; 10 (4):788-805.
11. Tekin G, Amman MT, Tekin A. Serbest zamanlarda yapılan fiziksel egzersizin üniversite öğrencilerinin depresyon ve atılganlık düzeylerine etkisi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi 2009; 6(2):148-159.
12. Keser A. İşte Mutluluk Araştırması. Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi 2018; 14(1):43-57.
13. Bulut Uslu N. Farabî ve Aristoteles'te mutluluk ahlâkı. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 2018; 8(2):469-480.
14. Voltan AN. Rathus atılganlık envanteri geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Psikoloji Dergisi 1980; 10:23-25.
15. Demirci İ. Huzurlu ve mutlu yaşamın değerler ve karakter güçleri bağlamında karma bir araştırma ile incelenmesi. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2021.
16. Demirci İ, Ekşi H. Keep calm and be happy: a mixed method study from character strengths to well-being. Educational Sciences: Theory and Practice 2018; 18(29):303-354.
17. Tabachnick BG, Fidell LS. Using Multivariate Statistics. Pearson, Boston 2013; pp 13-20
18. Arslantaş H, Adana F, Şahbaz M. Lise öğrencilerinin atılganlık düzeylerinin bazı değişkenler içeriği incelemeleri. Florence Nighthingale Hemşirelik Dergisi 2013; 21:76-84.
19. Kılıç SP, Sevinç S. The relation ship between cultural sensitivity and assertiveness in nursing students from Turkey. Journal of Transcultural Nursing 2017; 29(4):379-386.
20. Küçük L, Buzlu S, Can G. Hemşirelik öğrencilerinde bir davranış biçimi olarak atılganlık düzeyi. İstanbul Üniversitesi Florence Nighthingale Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2008; 16(62):90-96
21. Küçükkaragöz H, Canbulat T, Akay Y. Öğretmen adaylarında atılganlık düzeyi ve iletişim becerileri. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2013; 10(22):123-133.
22. Reyhan S, Yarayan Y. Beden eğitimi ve spor yükse-

- kokulu öğrencileri ile diğer fakülte ve yüksekokullarda öğrenim gören üniversite öğrencilerinin atılganlık düzeylerinin karşılaştırılması. Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2017; 5 (10):665-675.
23. Eskin M. Self-reported assertiveness in swedish and turkish adolescents: a cross-cultural comparison. Scandinavian Journal of Psychology 2003;44(1):7-12.
  24. Lacey HP, Kierstead TA, Morey D. De-biasing the age-happiness bias: memory search and cultural expectations in happiness judgments across the lifespan. Journal of Happiness Studies 2012;13 (4):647-658.
  25. Keshavarz A, Vafaeian M. Mutluluk miktarı üzerindeki etkili faktörlerin incelenmesi. Uygulamalı Psikoloji 2007; 2:51-62.
  26. Moghadam M, Rezaei F, Ghaderi E, Rostamian N. Relation ship between attachment styles and happiness in medical students. Journal of Family Medicine and Primary Care 2016; 5(3):593-599.
  27. Garaigordobil M. Predictor variables of happiness and its connection with risk and protective factors for health. Frontiers in Psychology 2015; 6:1176-1186.
  28. Vera P, Celis K, Pavez P, et al. Money, age and happiness: association of subjective well-being with socio-demographic variables. Revista Latinoam Ericana de Psicología 2012; 44:155-163.
  29. Tatar A. Üniversite öğrencilerinin atılganlık seviyelerinin eğitim düzeyi ve bazı değişkenler açısından incelenmesi. Ulakbilge 2017;6(20):113-125.
  30. Yayıcı L, Düşmez İ. Üniversite öğrencilerinin cinsiyet rolleri tutumları ve atılganlık düzeylerinin bazı demografik özelliklere göre incelemeleri. Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2016; 18 (1):34-62.
  31. Kürtüncü M, Yıldız H, Karakuş E. Üniversite öğrencilerinde beyin baskın yarım küresinin girişimcilik ve atılganlık üzerine etkisinin belirlenmesi. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi 2019; 9(1):166-179.
  32. Uusitalo-Malmivaara L, Lehto JE. Social factor sexplaining children's subjective happiness and depressive symptoms. Social Indicators Research 2013; 111:603-615.
  33. Mehrdadi A. Factors affecting happiness: a cross-sectional study in the iranian youth. Journal Of Clinical And Diagnostic Research 2016; 10(5):1-3.
  34. Calderon R, Pupanead S, Prachakul W, Kim G. Happiness, perceived stress, psychological well-being, and health behaviors of thai university students: preliminary results from a multinational study on well-being. Journal of American College Health 2021; 69(2):176-184.
  35. Hoşgör H, Kurtuluş-Arslan D, Söyük S. Üniversite öğrencilerinin atılganlık düzeylerinin belirlenmesi: Sağlık bilimleri fakültesi örneği. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi 2016; 4(32):430-441.
  36. Özkan B, Seviğ EÜ. Hemşirelerin atılganlık düzeyleri. Erciyes Tıp Dergisi 2007; 29:40-46.